

Strømpris og det grønne skiftet.

Vi erfarer historisk høye kraftpriser i Norge. I Europa snakkes det om energi krise.

Debatten når uante høyder og alle leter etter årsaksammenhenger og syndebukker. Er man imot ACER så er det synderen, er man imot utenlandskabler så har de skylden. Er man mot markedet så får det skylden og noen legger skylden på det grønne skiftet.

Klimamålene krever at vi tar drastiske endringer i energisystemet. Tilhenger av det grønne skiftet ytrer nå bekymring for at høye kraftpriser setter hele prosjektet i vanry. Ekstreme og flyktige kraftpriser er ødleggende for både privat økonomi og for næringslivet.

Omleggingen må fortsette, men politikerne må ta energimarkedet tilbake under samfunnets styring.

Dagens situasjon viser hvor galt det kan gå når man legger samfunnskritiske funksjoner under markedets styring.

Vi skal se litt på hvordan det hele henger sammen. - Problemet er sammensatt, men tre faktorer er sentrale:

Markedsstyring

Liberaliseringen av kraftmarkedet som ble gjennomført på 90 tallet gjorde at kraftselskapene ble markedsaktører og elektrisitet ble en vare som skulle selges i et marked. «Markedet» og Tilbud / etterspørsel skulle ordne energimarkedet til det beste for alle.

Realiteten er at dette markedet nok fungerer best for de som skal selge elektrisitet. For oss forbrukere har vi riktignok fått valg mellom et utall "tilbud" fra ulike strøm leverandører. Tilbudet har imidlertid vist seg å være tildels villedende og i de fleste tilfeller svært uoversiktlig.

Dette kraftmarkedet fremstår for stadig flere som dysfunksjonelt. I et fungerende marked har forbrukeren valg mellom produkter med en tydelig ulik pris og blir det for dyrt så lar man være å kjøpe.

For elektrisitet har vi ikke disse valgene. Forskjellen mellom leverandørene er marginal, og man kan ikke la vær å kjøpe varen.

For selgerne av strøm er dagens system slik at man melder inn det man kan levere til norpool. Så blir det de som byr den høyeste pris som fastsetter hvilken vei strømmen flyter og prisen for kommende dag. I vinter har dette gitt oss europeiske kriser i sør Norge. Et sammenvevd kraftmarked i Norden og mot Europa har over tid tjent oss godt både ved å sikre stabile leveranser av strøm, men også levelige priser. I år med lite vann i kraftmagasinene har Norge vært sikret strøm fra atom og kullkraftverk på kontinentet. Kapasiteten i varmekraftverk har gitt et stabilt energisystem med små variasjoner i pris. Det stabile varmekraftdominerte energisystemet i Europa blir i dag erstattet av et energisystem der vind og solenergi spiller en stadig større rolle..

Det bringer oss over til den andre faktoren: **Det grønne skiftet.**

Det grønne skiftet innebærer en dramatisk omlegging av energisystemer i EU.

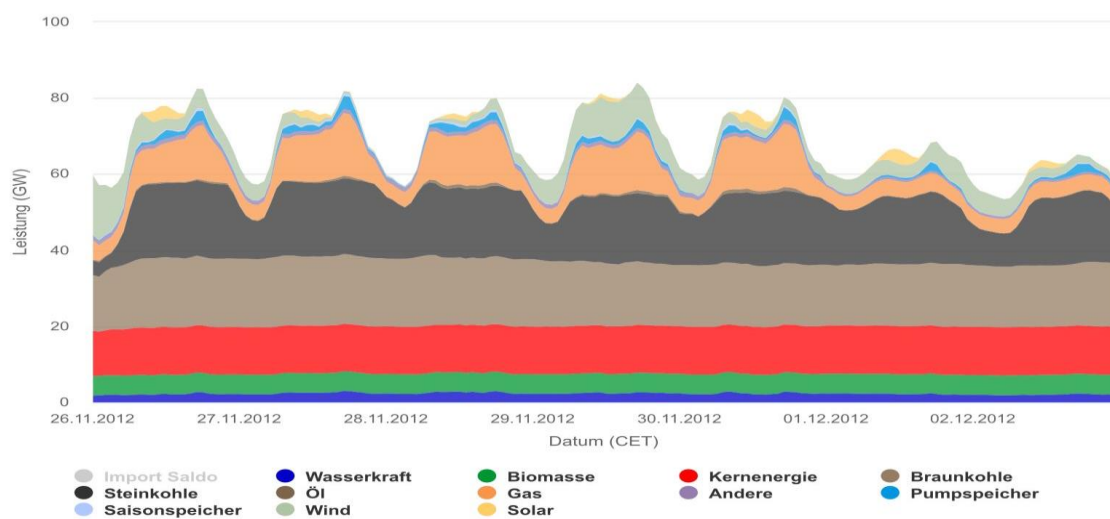
Tyskland har besluttet å legge ned atomkraft og fase ut kullkraft. Dette er fint for miljø og klima, men utfordrer leveransen av strøm når det ikke blåser og sola ikke skinner.

De to figurene under illustrer problemet. De viser strømforsyning i Tyskland uke 48 i 2012 og 2021. figurene snakker for seg selv: i 2012 ser vi at Tyskland fikk sin elektrisitet fra atom og kullkraft med litt gasskraft på toppen. I dag ser vi at kull og atomkraft er sterkt redusert og vindkraft på en god dag dekker ca. halvparten av kraftbehovet. De dagene det ikke blåser så fyrer De opp gasskraftverk.

Dette er resultatet av tyskerens svært ambisiøse energiwende plan. Som skrevet over så blir Stabil kull og atomkraft erstattet av variabel fornybar kraft. Gasskraftverk og noe import av vannkraft gjør det mulig å sikre lys i pæra når det ikke blåser.

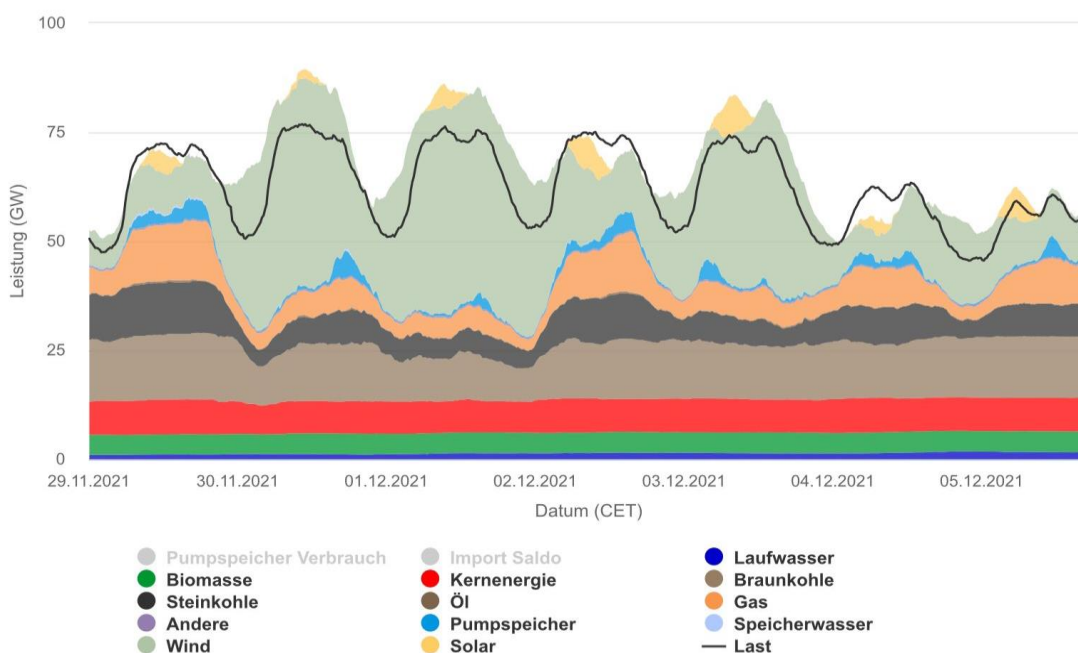
Kilde : Fraunhofer - <https://energy-charts.info/charts/power/>

Stromproduktion in Deutschland in Woche 48 2012



Energy-Charts

Nettostromerzeugung in Deutschland in Woche 48 2021



...og da er vi over til den tredje faktoren- **gassprisen**.

Det som er av stor betydning for å forstå dagens kraftmarked er den store mengden gasskraft som må inn når det blåser lite. Det som er problemet i år er at pga. forskjellige grunner så er gass blitt en mangelvare på verdensbasis (mange årsaker pandemi, Putin mm) dermed har gasspris slår alle rekorder og er ved årsskiftet mer en 8 ganger dyrere enn normalt. Kjekt for Norge som selger gass men mindre kjekt for tyskerne som fyrer opp sine gasskraftverk med gass. Dette har gitt ekstreme strømpriser i Tyskland.

Gjennom kraftmarkedet og kablene våre til Europa så importerer vi disse prisene til Norge som forklart over. Analytikere hevder at med normale gasspris så ville kraftprisen i Norge ligget rundt 50 øre pr kWh.

Hva har vi i vente?

Kraftmarkedet i EU blir stadig mer dominert av vind og sol energi.

Det grønne skiftet innen energi vil øke i omfang fremover og vil endre energimarkedet videre.

Tyskland har så langt bygd ut ca. 100Gw fornybar energi. Frem mot 2030 har de ambisjoner om å bygge ut over 200 Gw til. Måler er å fjerne kullkraft helt. Eu totalt har ambisiøse klimamål og vil øke co2 avgifter og støtte omlegging til fornybar energi.

I sum et energisystem som blir stadig mer dominert av variabel fornybar energi. Dette vil gi strømpriser som vil variere mye.

Norges rolle vi endre seg fra å importere kull og atomkraft når vi har lite vann i magasinene til å bli en leverandør av balansekraft fra vannmagasinene og naturgass til gasskraftverkene.